

УДК 353:330.322

Бова Тетяна В'ячеславівна

професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету,
доктор наук з державного управління, доцент

ПРОВІДНІ ЕЛЕМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЛЕКСНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті вдосконалено теоретичне обґрунтування провідних елементів комплексності системи державного регулювання промислового розвитку як важливих інструментів і складових державної політики.

Ключові слова: комплексність, ефективність, модернізація, системи державного регулювання, промисловий розвиток України.

Бова Т.В. Ведущие элементы обеспечения комплексности и эффективности модернизации системы государственного регулирования промышленного развития Украины

Аннотация. В статье усовершенствовано теоретическое обоснование ведущих элементов комплексности системы государственного регулирования промышленного развития как наиболее важных инструментов и составляющих государственной политики.

Ключевые слова: комплексность, эффективность, модернизация, системы государственного регулирования, промышленное развитие Украины.

Bova T.V. The key elements of ensuring the integrity and effectiveness of the modernization of the system of state regulation of industrial development in Ukraine.

Annotation. The article improved theoretical justification of the leading elements of the complexity of the system of state regulation of industrial development as the most important instruments and components of public policy.

Key words: complexity, efficiency, modernization of the system of state regulation, industrial development in Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах глобалізації й поглиблення світової фінансово-економічної кризи модернізація системи державного регулювання промислового розвитку справді спроможна бути тим локомотивом, що зумовить послідовний розвиток інших секторів вітчизняної економіки.

Важливим завданням сучасної теорії та практики управління є забезпечення системних перетворень у промисловому комплексі. У зв'язку з

цим виникають нові вимоги до державного регулювання розвитку промислового комплексу, що зумовлюють відповідні реструктуризаційні зміни підприємств, застосування інноваційних технологій та забезпечення конкурентоспроможності промислового комплексу на зовнішньому ринку. Це вимагає комплексних методологічних досліджень, розробки науково обґрунтованої системи державного регулювання промислового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про актуальність проблеми модернізації системи державного регулювання промислового розвитку свідчать численні теоретичні дослідження й узагальнення як вітчизняних учених (Алімов О., Амоша О., Андел І., Бажал Ю., Беззубко Л., Бутко М., Веклич О., Гаман М., Гальчинський А., Геєць В., Даналишин Б., Жаліло Я., Корецький М., Кондрашов О., Пасхавер Б., Суходоля О., Шлемко В., Яремко Л. та ін.), а також зарубіжних (Баррет К., Богданов І., Водачек Л., Глазьєв С., Гранберг О., Городецький А., Столяров Г. Фурс Н. та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Здобутки вчених мають велике наукове та практичне значення. Водночас сучасна наука і практика державного управління постійно висуває низку нових вимог до теоретико-методологічного і методичного забезпечення державного регулювання промислового комплексу. Існує чимало невирішених питань науково-методичного характеру, що зумовлює потребу дальшого системного дослідження проблем модернізації системи державного регулювання промислового розвитку.

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначення провідних елементів забезпечення комплексності модернізації системи державного регулювання промислового розвитку.

Виклад основного матеріалу. Метою модернізації системи державного регулювання промислового розвитку є подолання ресурсної та структурно-технологічної незбалансованості промислового комплексу, перехід його в інноваційний режим функціонування з високою активністю на

споживчих ринках товарів з високою часткою вартості, доданою під час їх обробки.

Основним завданням у цьому зв'язку має стати настанова на збереження й розвиток вітчизняної обробної промисловості. Потрібна державна політика, спрямована на її відродження, підтримку і захист.

Основними інструментами реалізації модернізації системи державного регулювання промислового розвитку є такі:

1. Перебудова державної промислової політики держави в напрямку створення необхідних юридичних і економічних стимулів для вітчизняних товаровиробників за пріоритетними напрямками.
2. Державна інвестиційна політика, націлена на розробку ефективних механізмів мобілізації коштів національних та іноземних інвесторів.
3. Здійснення державних і регіональних цільових програм комплексного характеру, спрямованих на вирішення соціально-економічних завдань відповідно до пріоритетів.
4. Регулювання умов зовнішньоекономічної діяльності, зокрема розробка докладної, ешелонованої в часі програми підтримки та стимулювання експорту, що максимально відповідає завданням захисту вітчизняних товаровиробників.
5. Розробка і реалізація концепції розвитку товарних ринків. Організація інфраструктури товарних ринків промислового комплексу, передусім великих оптових структур з торгівлі продукцією виробничо-технічного призначення та складної побутової техніки.
6. Розробка механізмів прискореного вибуття застарілих і неефективних фондів у всіх галузях промислового комплексу, що відповідають платоспроможному попиту обсягів виробництва, з метою концентрації на найбільш ефективній частині фондів.

7. Придбання вітчизняними підприємствами за підтримки держави патентів і ліцензій на виробництво сучасних видів продукції, устаткування й технологічних ліній, різноманітних «ноу-хау».
8. Розробка за підтримкою держави проектів перепрофілювання (реконструкції) наявних або будівництва нових складальних підприємств у різних регіонах країни на основі імпортованих комплектуючих із дальшою їх заміною комплектуючими вітчизняного виробництва (віддаючи перевагу економічно недостатньо розвиненим регіонам або таким, що мають сировинну спрямованість). Такі проекти доцільно здійснити у сфері автомобілебудування, електроніки, теле-, радіо- та електротехніки, для організації випуску інших дефіцитних і конкурентоспроможних видів продукції і товарів народного споживання за наявності ринків збуту.
9. Створення регіональних і міжрегіональних промислових консорціумів з виробництва складних видів кінцевої продукції з високим рівнем конкурентоспроможності на світовому ринку.
10. Створення нормативно-правової основи діяльності інфраструктури нововведень.

При модернізації системи державного регулювання промислового розвитку слід надавати державної підтримки пріоритетним напрямкам модернізації та передбачати низку таких комплексних заходів:

– підтримка попиту на конкретні види продукції в рамках системи закупівель товарів і послуг для державних потреб;

– відмова від стягнення ПДВ із серійної продукції, що вироблена за держзамовленням, та від усіх видів авансових податкових платежів;

– уведення пільгового оподаткування та кредитування для виробництва окремих видів продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання, які є пріоритетними для суспільства;

– виділення державою податкових пільг у розмірах, що реалізують програми фінансового оздоровлення, які фінансуються за рахунок власних коштів регіонами України;

– надання державної власності в лізинг і оренду на пільгових умовах;

– надання державних гарантій інвесторам у різних формах;

– сприяння створенню фінансово-промислових груп та інших форм інтеграції банківського і промислового капіталу;

– стимулювання експорту конкурентоспроможної продукції та товарів високого ступеня переробки;

– стимулювання розвитку високотехнологічного виробництва, що використовує місцеві сировинні ресурси під час виготовлення продукції легкої, харчової та деревообробної промисловості; стимулювання розвитку технопарків з метою підтримки високотехнологічного виробництва.

Основною умовою здійснення модернізації системи державного регулювання промислового розвитку є оздоровлення економічного середовища, створення сприятливого клімату для залучення інвестицій у промисловість.

Крім того, слід здійснити низку заходів щодо зміни податкового законодавства. Податкове регулювання повинне:

– передбачити для промислових підприємств часткове зниження оподаткованої бази прибутку на величину її частки, спрямованої на поповнення обігових коштів;

– збільшити розмір неоподаткованого податками прибутку, спрямованого на фінансування інноваційних розробок, створення конкурентоспроможних видів інноваційної продукції;

– звільнити від ПДВ машино-технічну продукцію та матеріали, що залишаються в Україні за умовами контрактів у рамках використання іноземних кредитів, які надані Україні.

У сфері зовнішньоекономічної діяльності слід розробити програму зовнішньоторговельного регулювання, що має максимально відповідати завданням захисту вітчизняних виробників промислового комплексу на період адаптації їх до умов світового ринку.

Під час формування переліку об'єктів протекціоністської політики варто керуватися пріоритетними напрямками державної промислової політики. Відповідно до зазначених напрямків слід сформувати групи об'єктів протекціоністської політики [1].

До першої групи потрібно віднести високотехнологічну і наукомістку продукцію, що є конкурентоспроможною на світовому рівні, а також продукцію, яка на сьогодні затребувана на внутрішньому ринку (насамперед це виробництво озброєння і військової техніки), продукцію, що пов'язана з системами життєзабезпечення та освоюється в рамках Державної програми конверсії.

Другу групу об'єктів протекціоністської політики становлять виробництва з відносно незначним розміром показника фондоємності продукції, для яких вартість і строки збереження та створення нових робочих місць є порівняно низькими. До них можна віднести легку та текстильну галузь промисловості, які піддані максимальному зниженню рівня виробництва.

Провідна роль у реалізації державної промислової політики має бути відведена великим промисловим комплексам різних організаційних форм – холдингам, фінансово-промисловим групам і корпораціям, що є базисними елементами промислового комплексу.

Одним з основних напрямків державної промислової політики є підтримка з боку держави розвитку малого підприємництва, насамперед у сфері товарного виробництва. Важливим напрямком такої підтримки має стати створення системи інформаційного забезпечення малого підприємництва. Метою діяльності системи інформаційного забезпечення

малого підприємництва є надання підприємцям інформаційних послуг, що стосуються надання комерційної, адресної, юридичної, статистичної інформації та інформації з інвестиційних проектів, реєстрації створюваних підприємств, маркетингу, аудиту, можливостей матеріально-технічного постачання і збуту продукції тощо.

Ще одним важливим елементом реалізації державної промислової політики, як свідчить досвід розвинених країн зі стійкою системою ринкових відносин (Японії, Франції, Іспанії, Німеччини), є ринок промислової кооперації, що створюється за допомогою національних субконтрактних систем [2, с.77-84].

Такі субконтрактні системи, незважаючи на різні організаційні форми (біржі, центри), мають кілька найважливіших складових. Це, зокрема, розвинена інформаційна підтримка діяльності системи, єдина сертифікація товарів і послуг і широко розгалужена мережа спеціалізованих компаній (агентств), що підтримують взаємодію учасників субконтрактної системи за всім ланцюжком коопераційних зв'язків.

Широкий розвиток субконтрактні системи отримали в Польщі, Словаччині, Угорщині, на Кубі та інших країнах, де створення субконтрактних систем проводиться за участю UNIDO.

В Україні до сьогодні склалися всі основні умови для створення національної субконтрактної системи на базі системи інформаційного забезпечення підприємництва, що успішно функціонує на державному рівні та в регіонах України. Важливим завданням державної промислової політики є забезпечення технологічної модернізації промислового комплексу. Для цього потрібні:

– створення в Україні сприятливого середовища, що стимулює товаровиробників до проведення технологічного відновлення виробництва, упровадження передових вітчизняних і зарубіжних науково-технічних

досягнень, створення нових конкурентоспроможних на внутрішньому й зовнішньому ринках товарів і послуг;

– розвиток ринкових реформ у науково-технічній сфері, що сприяють раціональному використанню потенціалу вітчизняної прикладної науки, інтенсифікації науково-технічних обмінів, поширенню нових знань і технологій, комерціалізації науково-технічних досягнень, запобіганню несанкціонованому витоку за кордон науково-технічних знань і технологій, розпаду наукових шкіл і колективів;

– концентрація бюджетних, фінансових та інших форм державної економічної підтримки, ресурсів позабюджетних і недержавних джерел на пріоритетних напрямках науково-технічного розвитку та технологічного переозброєння виробництва;

– створення нових робочих місць у сфері інноваційного підприємництва, забезпечення соціальної захищеності та підтримка авторитету, престижу праці українських учених, конструкторів, винахідників і виробників товарів і послуг;

– розвиток міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності для встановлення більш тісної взаємодії та координації між українськими і зарубіжними партнерами, зокрема з такими міжнародними організаціями, як ЮНІДО, ОНЕСКО, розробка основних положень технологічної стратегії в ході реалізації промислової політики;

– створення української мережі бізнес-інноваційних центрів разом з європейською мережею бізнес-інноваційних центрів;

– розробка переліку технологій подвійного застосування з визначенням виправлення їх використання, а також положення про порядок передання технологій подвійного застосування в цивільні галузі промисловості;

– створення системи колективного інформаційного простору на основі мережі ВНЗ і регіональних інформаційних центрів з актуалізацією баз і банків даних для науково-технічного підприємництва.

Комплекс заходів щодо державної підтримки інноваційної діяльності припускає консолідацію розрізнених кредитно-фінансових джерел в єдиному ресурсному блоці, що дозволить максимально ефективно витратити і контролювати використання коштів, які виділяються як державою, так і недержавними інвесторами на реалізацію технологічної модернізації [3, с.128-129].

Першочергові заходи щодо підтримки інноваційної діяльності повинні включати:

- побудову основ системи реінвестицій у створенні (освоєнні) нових технологій, а також пошук і залучення позабюджетних джерел фінансування;
- надання короткострокової фінансової підтримки підприємствам, що здійснюють розробку, упровадження та придбання новітніх технологій;
- стимулювання інноваційної діяльності як на державному, так і регіональному рівнях.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Виходячи з вищевикладеного, слід зазначити, що теоретичне обґрунтування провідних елементів комплексності системи державного регулювання промислового розвитку як важливих інструментів і складових державної політики забезпечить фінансово-економічну стабільність держави та високу конкурентоспроможність промислового комплексу.

Список використаних джерел:

1. Розвиток регіональної промислової політики держави: теорія, методологія, механізми: монографія / Л.В. Пельтек. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 268 с.
2. Гусев В.В. Державна інноваційна політика:аспект інтернаціоналізації / В.В. Гусев // Економіка України. – 2003. – №6. – С.77-84.
3. Анпілогова Ж.Д. Державне регулювання промислового розвитку України: інноваційні технології та механізми реалізації : монографія / Ж.Д. Анпілогова. – Донецьк: Юго-Восток, 2013. – 404 с.

Statement of the problem. In the context of globalization and the global financial crisis, modernization of government regulation of industrial development

is able to be the driving force that will lead to the development of other sectors of the domestic economy.

Urgency. To ensure systemic change in the industrial complex, new requirements for state regulation of industrial complex, causing changes in the industrial complex in the foreign market. This requires a comprehensive methodological research, develop science-based system of state regulation of industrial development.

The purpose of the article – definition of key elements to ensure comprehensiveness modernization of government regulation of industrial development.

Our task was to study – to analyze the new requirements for theoretical and methodological and methodical state regulation of industrial complex, to investigate the problem of modernization of government regulation of industrial development.

Summary. Modernization of government regulation of industrial development is to overcome resource and structural and technological imbalance industrial complex, its transition to an innovative mode of operation with high activity in consumer goods markets with high cost of their treatment.

Therefore, it is necessary to maintain and develop domestic manufacturing, and public policy should focus on its revival, support and protection.

In the process of modernization of government regulation of industrial development has the following integrated activities: support demand for specific types of goods for state needs; input tax reliefs and credits for the production of priority for society kinds of consumer goods; allocation of tax exemptions; of state property lease and rent on favorable terms; providing state guarantees to investors in various forms; facilitating the creation of financial-industrial groups and other forms of integration of banking and industrial capital; export promotion of competitive products and highly processed goods.

The main condition for modernization of state regulation of industrial development is the recovery of the economic environment, creating a favorable climate for investments in industry.

In the sphere of foreign economic activity should develop a program of foreign trade regulation, which is best accomplish the task of protecting domestic producers of industrial complex for a period of adaptation to the conditions of the world market.

Leading role in the state industrial policy must be given a large industrial complexes of different organizational forms – holdings, financial and industrial groups and corporations, which are basic elements of the complex.

One of the main directions of the state industrial policy support from the state of small business development, especially in the sphere of commodity production. An important focus of this support should be to create information system for small business.

Conclusions and outcomes. It should be noted that the theoretical foundation of key elements of complex system of state regulation of industrial development as an important instrument of public policy and components ensure financial and economic stability of the country and highly competitive industrial complex. Such perspectives should be studied further.